

En artikel fra *KRITISK DEBAT*

Kapitalflugten □ råderetten over de forsvundne milliarder

Skrevet af: **Peter Møller** | Offentliggjort: 15. februar 2014

Det anslås, at omkring 175 billioner kroner gemmes i skattely verden over. Alene i EU står multinationale selskabers aggressive skatteplanlægning for omkring 7.500 milliarder kroner i tabte skatteindtægter årligt.

Introduktion

Som det har stået klart for enhver, der har fulgt med i DRs dokumentarserie *I Skattely*, eller sagen om Goldman Sachs' køb af en aktieandel i DONG, er det globale finansielle system i en alvorlig moralsk krise. Komplicerede selskabsstrukturer og nationale lovgivninger, der muliggør hemmeligholdelse af så basale oplysninger, som hvem der reelt ejer et firma, muliggør et skyggebelagt parallelsamfund, hvori helt ufattelige pengesummer kan bevæge sig ubeskattet rundt uden for rækkevidde af nogen lovgivende magt.

Det approksimative tal på hvor mange penge der i øjeblikket gemmer sig i verdens diverse skattely, er omkring 175 billioner kroner^[1], eller omkring 25.000 kroner for hvert menneske på jorden. I EU står multinationale selskabers aggressive skatteplanlægning for omkring 7.500 milliarder kroner i tabte skatteindtægter årligt^[2], og endnu mere alarmerende bliver den globale udviklingsbistand på omkring 750 milliarder kroner^[3] mere end opvejet af de 900 milliarder, der årligt forsvinder ud af verdens udviklingslande.

I nærværende artikel vil jeg forsøge at give læseren en introduktion til kapitalflugten samt til de mekanismer, hvormed den fungerer. Jeg vil derefter udlægge de muligheder, vi har for at bekæmpe kapitalflugten med fokus på, hvad der kan gøres fra dansk side.

Hvad er Kapitalflugt?

Kapitalflugt er en paraplybetegnelse for den udstrømning af penge fra lande, der sker som følge af én af tre faktorer: *Kriminalitet*, *korruption* og *skatteunddragelse*. I modsætning til den gængse opfattelse er det ikke korruption på 6 %, eller kriminalitet på 31 %, der udgør den største andel af kapitalflugten. De resterende 63 % trækkes ud af landene via multinationale selskabers skatteunddragelse, aggressive skatteplanlægning eller deciderede skattesvindler. Som tidligere nævnt går kapitalflugten hårdest ud over verdens udviklingslande. Det hårde nedslag i verdens svageste økonomier skyldes den enorme ressourcerigdom i mange Afrikanske og Latinamerikanske lande. En rigdom der burde finansiere udvikling, men som kan flyttes rundt efter for godt befindende grundet svage skatteadministrationer, særlige aftaler og huller i de internationale regler for regnskabsaflægning.

Hvordan fungerer det?

Det kan være svært at forstå, hvordan så enorme pengesummer kan bevæge sig uhindret rundt i det globale finansielle landskab uden for rækkevidde af internationale organer. Det kan de af flere grunde. Eftersom skattelovgivning er et nationalt anlæggende, kan intet land tvinges til at hæve sin skatteprocent eller frigive oplysninger om selskaber, der er bosat der. Sagt på en anden måde: Skattely har lov til at være skattely. Skattelyenes brugbarhed ligger dog ikke i muligheden for at drive forretning i dem, da der sjældent er noget nævneværdigt marked inden for selve skattelyet ej heller nogle naturressourcer. Finten er at flytte et overskud, der er tjent i et andet land over i skattelyet, inden det beskattes.

Der er mange metoder til at gøre dette, og jeg vil ikke til at gennemgå dem slavisk. I det store hele

handler det om at misrepræsentere sit overskud gennem kunstige handler. På det mest primitive niveau kan man indrapportere en falsk omsætning. Dette er mest brugbart inden for udvindingsindustrien i tredje verdens lande, med svage (og til tider korrupte) skatteadministrationer, men dette er også en af den globale kapitalflugts primære platforme.

På et lidt mere raffineret plan kan man, via en international koncernstruktur, foretage handler internt mellem søsterselskaber. Når fx et mineselskab i Zambia genererer et overskud, der står til at blive belagt en 35 procent beskatning, kan de købe lommelygter fra deres moderselskab i Schweiz til 50.000 kroner stykket, indtil overskuddet er væk. Dette kan raffineres yderligere ved køb af immaterielle produkter og ydelser, hvis værdi kan være svær at kvantificere, så som software, konsulent ydelser eller rettigheder. Alternativt kan et selskab også låne startkapital af et søster- eller datterselskab til en variabel rente. Hermed kan man skumme overskuddet via renterne på et lån, der aldrig bliver tilbagebetalt.

Det er ikke lovligt at begå interne handler i en koncern til kunstige priser, på grund af en international retningslinje der kaldes *armsslængde-princippet*. Armslængdeprincippet er en international standard, der er udviklet af OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) og dikterer, at alle handler mellem søsterselskaber skal foregå til verdensmarkedspriser. Fordelen ved skattely er dog ikke kun, at de tilbyder en lav skatteprocent, men endnu vigtigere at de tilbyder total hemmeligholdelse af et selskabs finansielle oplysninger. Hermed kvæles enhver efterforskning i et selskabs aktiviteter, hvor mistænkelige de end måtte være. Det er denne struktur, der fx gjorde det muligt for Nestlé at holde masken, da de i 2012 kunne indrapportere deres første overskud i Danmark i 16 år^[4] og betale sølle 2,5 millioner kroner i skat.

Nestlés globale overskud for 2012 var 62,9 milliarder kroner. Det er selvfølgelig ikke et fair tal at sammenligne med, men det leder naturligt videre til et andet facet af finansiell hemmeligholdelse: Rapporteringskrav. Under de gældende regler i USA og EU skal selskaber (pånær selskaber i udvindings- og bankindustrien) kun indrapportere deres profit på koncernbasis, altså samlet for hele deres globale operation. For Nestlés vedkommende betyder det, at de ikke behøver fremlægge, hvad deres omsætning i Danmark har været og dermed heller ikke stå til regnskab for, hvordan de kan have generet så forsvindende lille et overskud.

Metoderne til at bedrive kapitalflugt er mange, og på det helt tekniske plan kræver det stor ekspertise at kunne følge med. I de fleste tilfælde håndteres det administrative af store revisorfirmaer, som fx Ernst & Young, der blev fanget i at rådgive i skatteunddragelse i DRs dokumentarserie *I Skattely*. Det gælder derfor ikke at lovgive imod de enkelte metoder men derimod at synliggøre, hvad der foregår, så det klart træder frem, når selskaber bevæger sig på kanten af eller uden for lovens rammer.

Muligheder for bekæmpe kapitalflugten

Det kan lade sig gøre at bekæmpe den internationale skatteunddragelse på flere niveauer. På nationalt niveau forudsættes naturligvis et kompetent skattesystem samt en myndighed, der kan forfølge skattesvindlere internationalt, så som SØIK (Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet) i Danmark. Sådanne myndigheder udfordres dog på internationalt plan, da fx skattely vogter over sine kunders oplysninger og ikke er underlagt nogen international tvang til at udlevere disse. Her kan ændringer på EU-plan bane vejen, i første omgang over for de skattely der befinder sig i EU, så som Luxembourg og forhåbentlig på længere sigt over for skattely uden for EU. USA har været i stand til at udnytte sin magtfulde økonomiske position til at presse Schweiz med trusler om bøder til schweiziske banker, der har tilbageholdt oplysninger om amerikanske skattesvindlere.^[5] Det er dog ikke alle, der har denne mulighed.

Den regulering, der kan foregå på internationalt plan, handler mindre om skat og mere om

rapporteringskrav og økonomisk transparens. Skatteunddragelse er ulovlig, men fordi skattely faciliterer komplet hemmeligholdelse af selskabers oplysninger, er det ikke muligt at se, når en koncern, der er solidt baseret i adskillige lande, generer hele sit overskud i et skattely. Hvis sådanne regnskaber lå tilgængelige, ville de kunne udgøre basis for mistanke og en efterforskning fra landets skatteadministration. At øge gennemsigtighed i regnskaber er det vigtigste tiltag imod multinationale selskabers skatteunddragelse, fordi det kan gennemføres på international skala, og ikke har de samme problemer som en ændring af den nationale skattelovgivning.

Et af de tiltag der langsomt er ved at blive gennemført, indtil videre mest markant inden for EU og i USA, er det, der hedder *land-for-land* rapportering. Under de nuværende internationale retningslinjer for selskabers regnskabsaflæggelse er en koncern kun underlagt et krav om at forelægge sit samlede overskud på tværs af de lande, hvori den opererer. Dermed hemmeligholdes det, hvis et stort overskud er flyttet ud af et produktionsland og ind i et skattely. *Land-for-land* rapportering afkræver koncerner et regnskab, for hvert af de lande, hvori de opererer, hvilket synliggør mistænkelige overførsler, da der i så fald vil være produktionslande med en meget høj omsætning og et meget lille overskud, samt skattely hvor dette er omvendt. *Land-for-land* rapportering er indført i EU for banker og firmaer, der beskæftiger sig med udvinding og skovbrug igennem *Kapitalkravsdirektivet* og *Regnskabsdirektivet*. Det har netop været oppe til diskussion, om dette skulle udbredes til alle sektorer, men en koalition med Storbritannien i spidsen fik manet det i jorden i december 2013. Det er endnu uvist, om *land-for-land* rapportering tages op igen efter parlamentsvalget i maj.

Et andet tiltag, der også er til diskussion i EU lige nu, er et krav om registre over selskabers reelle ejere. Et stort problem for økonomisk transparens er, at selskaber kan registrere sig under en såkaldt nominel direktør, der i virkeligheden bare er en advokat, der ikke har noget med selskabet at gøre. Herved usynliggøres det, hvem der i virkeligheden driver selskabet og en evt. efterforskning af firmaet ender blindt hos en ansvarsløs advokat. Skattely udbyder i stor stil denne service. Som et eksempel ligger der en bygning, Uglan House, i skattelyet Cayman Island, der på papiret huser over 18.000 selskaber (herunder to af de skuffeselskaber hvor igennem Goldman Sachs er ved at købe en aktieandel i DONG).^[6] Et krav om en registrering af selskabers reelle ejere vil betyde, at selskaber er nødt til at nominere en person, der kan holdes ansvarlig for selskabets aktiviteter, hvilket en uafhængig advokat ikke vil være interesseret i. Det vil ydermere give indsigt i, om selskaber fx ejes af våbenhandlere, narkosmuglere, eller andre kriminelle personer. Direktivet skal til afstemning i løbet af foråret 2014.

Det primære våben i kampen mod kapitalflugt er politisk vilje. Der er mange, der står til at vinde meget, hvis kapitalflugten effektivt kan bekæmpes, men flere af de store spillere i EU har også blandede interesser. Specielt er England i en prekær situation givet sine tidligere kolonier, der i dag næsten alle sammen er skattely. Heldigvis er England med i det europæiske fællesskab, og kan påvirkes af de andre medlemsstater. Og her har Danmark også en stemme.

Danmarks rolle

Det er udtryk for en positiv udvikling, at den politiske vilje til at begrænse multinationale selskabers muligheder for skatteunddragelse gradvist stiger, men træerne vokser ikke ind i himlen. Der er brug for et pres nedefra for at holde politikerne engagerede i kampen for en retfærdig global skattebetaling. Danmarks nu tidligere skatteminister Jonas Dahl har udtalt, at Danmark er parat til at gå endnu længere end EU's kommende hvidvaskningsdirektiv^[7] i registreringen af selskabers reelle ejere, men samtidig har han skrevet under på en opfordring fra 26 europæiske lande om at holde enhver diskussion om skat i EU inden for ECOFIN rådet, hvilket betyder at alle deltagende lande vil have vetoret. Med skattely i EU (så som Luxembourg og Holland) er dette effektivt en trukket håndbremse i kommende forhandlinger om skatteretfærdighed. Det afspejler den generelle

tendens i Danmarks indstilling til skatteunddragelse; ikke at sætte handling bag ordene. Senest sås dette i salget af DONG til Amerikanske Goldman Sachs, der har købt aktier i energiselskabet gennem et selskab, der er ejet af fem uafhængige selskaber; alle baseret i skattelyene Delaware og Cayman Island[8].

Danmark har i den seneste tid lurpasset, når det har handlet om progressive lovændringer på EU-plan. På hjemmefronten er der blevet ført en nådesløs kamp mod de lokale skattesnydere, men den rigtige kamp skal kæmpes uden for vores grænser. Det handler om, at man ikke sælger aktier i delvist statsejede virksomheder til selskaber der ligger i skattely, men endnu mere handler det om at sætte handling bag ordene og ikke stiltiende billige det systematiske misbrug af det globale finansielle system. I en verden hvor de 85 rigeste mennesker ejer ligeså meget som de 3.5 milliarder fattigste[9], er der brug for gennemgribende strukturelle ændringer. De metoder, der tages i brug for at gemme de astronomiske beløb, er komplekse og uigennemskuelige, men det er vigtigt at holde sig for øje, at de ikke behøver være det. Det er noget, de er gjort til, fordi det skal være en ekspertkompetence, at kunne navigere inden for dem. Men det er noget der kan ændres, hvis vi og de politikere, der repræsenterer os, har viljen til at gøre det.

Det har ikke været hensigten med nærværende artikel at kortlægge kapitalflugtens praksis længere end dertil, hvor problemets omfang og kompleksitet fremstår. Der er brug for en målrettet politisk indsats for at stoppe kapitalflugten. Uanset hvad man mener om skattebetaling, så er det et alvorligt brud med enhver forståelse af retfærdighed, at de superrige - selskaber eller enkeltpersoner - har mulighed for at ignorere deres samfundsansvar gennem skatteunddragelse. Det danske velfærdssamfund består på grund af vores høje skatteprocent og vores ansvar som borgere for at sætte fællesskabet før individet. Det skal ikke undergraves af asociale kræfter, der er faret vild i deres egen grådige profitmaksimering. Der er ikke nogen grund til, at vi skal give dem lov til det.

[1] <http://moneymorning.com/2013/05/01/check-out-whos-hiding-32-trillion-in-offshore-accounts/>

[2] Global Financial Integrity (2011): Illicit Financial Flows from Developing Countries Over the Decade Ending 2009

[3] <http://www.oecd.org/dac/stats/>

[4] <http://www.business.dk/foedevarer/nestle-betaler-selskabsskat-i-danmark-for-foerste-gang-i-16-aar>

[5] http://www.swissinfo.ch/eng/politics/Details_of_Swiss-US_banking_deal_outlined.html?cid=36782498

[6] <http://www.economist.com/news/leaders/21571873-how-stop-companies-and-people-dodging-tax-delaware-well-grand-cayman-missing-20>

[7] <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2014/01/09/135635.htm>

[8] <http://www.dr.dk/Nyheder/Penge/2014/01/22/102313.htm>

[9] <http://www.independent.co.uk/news/world/politics/oxfam-warns-davos-of-pernicious-impact-of-the-widening-wealth-gap-9070714.html>